

**ZABYTKOWE ZAŁOŻENIE
DWORSKO-PARKOWE
W SŁABOSZEWKU**
gm. Dąbrowa, woj. kujawsko-pomorskie

**INWENTARYZACJA OBIEKTU
ANALIZA HISTORYCZNO-PRZESTRZENNA
ANALIZA DENDROCHRONOLOGICZNA
GOSPODARKA DRZEWOSTANEM**

---

mgr inż. arch. kraj. Weronika Andrzejczak
mgr Katarzyna Czarny

Słaboszewko, październik 2022 r. – styczeń 2023 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	2
1.1. Nazwa, adres inwestycji i zamawiający	2
1.2. Podstawa opracowania	2
1.3. Cel i zakres opracowania	2
1.4. Materiały wyjściowe	3
1.5. Metodyka prac terenowych i kameralnych	4
2. Opis stanu istniejącego	7
2.1. Lokalizacja i granice opracowania	7
2.2. Środowisko przyrodnicze	8
2.3. Stan istniejący założenia dworsko-parkowego	9
3. Inwentaryzacja drzewostanu	21
4. Historia dóbr	22
4.1. Analiza przemian kompozycji przestrzennej	26
5. Gospodarka drzewostanem	28
5.1. Stan zdrowotny drzewostanu	28
5.2. Opis zalecanych prac	29
6. Dendrochronologia	30
7. Wnioski	33
8. Zalecenia	33

1. Wprowadzenie

1.1. Nazwa, adres inwestycji i zamawiający

Nazwa inwestycji:

- Inwentaryzacja terenu zabytkowego parku w Słaboszewku
- Inwentaryzacja drzewostanu
- Analiza historyczno-przestrzenna
- Analiza dendrochronologiczna
- Gospodarka drzewostanem

Opracowanie jest podstawą do sporządzenia projektu rewaloryzacji parku dworskiego w Słaboszewku, gmina Dąbrowa (województwo kujawsko-pomorskie).

Adres inwestycji:

Słaboszewko 3
88-306 Dąbrowa

Zamawiający:

Urząd Gminy w Dąbrowie
Kasztanowa 16
88-306 Dąbrowa

1.2. Podstawa opracowania

Umowa z Urzędem Gminy w Dąbrowie na opracowanie ww. dokumentacji na potrzeby stworzenia projektu rewaloryzacji parku dworskiego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa.

1.3. Cel i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania jest zabytkowy park dworski w Słaboszewku, gm. Dąbrowa, który swoim zasięgiem obejmuje działkę geodezyjną nr 78/4.

Celem niniejszego opracowania jest przygotowanie dokumentacji, która będzie podstawą do stworzenia koncepcji projektowej rewaloryzacji parku w Słaboszewku przywracającej jego dawny charakter i świetność oraz dostosowanie tego miejsca do pełnienia funkcji edukacyjnej i przyrodniczej, przy uwzględnieniu wytycznych konserwatorskich.

Zakres merytoryczny pracy obejmuje inwentaryzację terenu, inwentaryzację dendrologiczną, gospodarkę drzewostanem oraz analizy historyczno-przestrzenne potrzebne do stworzenia projektu zagospodarowania terenu z uwzględnieniem postępowania z elementami kulturowymi i naturalnymi w tym obiekcie.

Dawne założenie dworkowo-folwarczno-parkowe usytuowane jest 26 km na zachód od Inowrocławia oraz 12 km na zachód od Pakości.

Zespół dworski i folwarczny składa się z dwóch podstawowych elementów. Jest to część rezydencjonalna, którą tworzy dwór wraz z otaczającym go parkiem oraz część gospodarcza, którą tworzy podwórze folwarczne z pozostałościami dawnej zabudowy inwentarskiej i gospodarczej. Część gospodarcza została poddana parcelacji podczas zmian ustrojowych, w wyniku czego stanowi własność indywidualną różnych właścicieli prywatnych. Teren parkowy, razem z dworem jest własnością gminy oraz przedmiotem opracowania niniejszej dokumentacji.

1.4. Materiały wyjściowe

Materiały kartograficzne

- Mapy topograficzne historyczne (1934 r. i 1952 r.) i współczesne (skala 1:25 000);
- Mapa do celów projektowych w skali 1:500 w formie elektronicznej (plik dwg) z 2022 r.
- Serwisy wms - mapa topograficzna, katastralna, ortofotomapa, formy ochrony przyrody (wms Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska) - źródło: www.geoportal.gov.pl.

Literatura przedmiotu

- Majdecki L. 1965. *Rejestr Ogrodów Polskich*. PWN. Warszawa – brak informacji
- Chlebowski W., Walewski W. 1890. *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i Innych Krajów Słowińskich, T. XI*. Nowy Świat. Warszawa
- Chamot M. 2006. *Dwór w Słaboszewku i jego niezwykli goście*. Promocje Kujawsko-Pomorskie. Nauka. Kultura. Środowisko
- Kaszyński S. 1991. *Nieznany ślad Gombrowicza*, Kraków
- Kaja R. 2002. *Przewodnik po zespołach pałacowych i dworskich. Walory przyrodniczo- architektoniczne*. Bydgoszcz
- Gombrowicz W. 16.VI.1937. *Małcużyński zwierza się. Wywiad na trawie*. Kurier Poranny
- Gombrowicz W. 11.VII.1937. *Podróże i przygody. Decyzja*. Kurier Poranny
- Gombrowicz W. 16.VII.1937. *Podróże i przygody. Niesmak w permanencji*. Kurier Poranny
- Gombrowicz W. 19.VIII.1937. *U Pana Jakuba*. Kurier Poranny
- Gombrowicz W. 1977. *Wspomnienia polskie. Wędrówki po Argentynie*. Instytut Literacki Paryż
- Andrzejewski J. 1981. *Miazga*. PIW Warszawa
- Wojciechowski J. 1972. *Życiorys własny robotnika*. WP Poznań

- *Nieznane listy Marii Dąbrowskiej do Kazimierza Zdziechowskiego* Warszawa 28.III.1927, 9.IV.1929, 10.XI.1930, 25.II.1942
- Główniczewski A., Czerniak W. *Ocalić Słaboszewko. Ważne postacie w życiu dworku w Słaboszewku*. www.slaboszewko.byd.pl

Materiały inne

- decyzja Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 15 lipca 2014 r. w sprawie wpisania zespołu dworkowo-parkowego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa do rejestru zabytków (nr rejestru A/1662/1-3),
- Dokumentacja ewidencyjna parku w Słaboszewku, gm. Dąbrowa na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu, Bydgoszcz 27.10.2015 r.
- Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa nr 1068 oraz 1067 dla Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie z 1994 roku,
- wytyczne konserwatorskie Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do zagospodarowania i rewaloryzacji parku dworkowego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa.

1.5. Metodyka prac terenowych i kameralnych

Kwerenda materiałów wyjściowych

Informacje dotyczące terenu opracowania pozyskano z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Bydgoszczy. Przejrzano archiwalne mapy topograficzne, inwentaryzacje oraz fotografie założenia znajdujące się w ewidencji parku w Słaboszewku, gm. Dąbrowa z 2015 r. Dokonano również szczegółowej analizy zasobów internetowych. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radomin pozyskano z Biuletynu Informacji Publicznej gminy.

Szczegółowa inwentaryzacja dendrologiczna

Inwentaryzację dendrologiczną wykonano w październiku 2022 r. Na mapie do celów projektowych w skali 1:500 oznaczono lokalizację drzew oraz krzewów. Dla każdego drzewa określono nazwę gatunkową polską i łacińską. Zmierzono obwód pnia na wys. 130 cm od jego podstawy oraz rozpiętość korony. Wysokość drzew podano orientacyjnie. Dokonano również opisu drzew, zwracając szczególną uwagę na stan zdrowotny roślin.

W opisie fitosanitarnym drzew, zgodnie z zaleceniami Generalnego Konserwatora Zabytków, zwrócono uwagę na:

- Posusz w koronie określając jego rodzaj – gruby i drobny, oraz jego ilość
- Obecność rozwidleń grożących rozłamaniem (typu „V”) oraz symetrię korony
- Ślady cięć technicznych i formujących
- Ilość przewodników
- Ubytki kory i pnia (rany wgłębne i powierzchniowe, listwy mrozowe, pęknięcia mrozowe, zabliźnione i niezabliźnione rany po cięciach na pniu) oraz jego deformacje
- Pochylenie drzew
- Pędy odroślowe na pniu lub przy odziomku
- Wypiętrzenie korzeni
- Odsłonięty, uszkodzony lub podmyty system korzeniowy
- Obecność szkodników (rośliny, grzyby, zwierzęta)
- Deformacje pokroju

Inwentaryzacji podlegały również martwe i zamierające okazy drzew. Oznaczono również obecność pni po ściętych drzewach.

Na mapie odrębnymi symbolami oznaczono drzewa iglaste i liściaste.

Krzewy inwentaryzowano w grupach, w których występowały (jednogatunkowe lub wielogatunkowe), określając nazwę gatunkową polską i łacińską. Podano powierzchnię ich porostu w m² oraz wysokość grupy.

Inwentaryzowane obiekty zostały ponumerowane na załączonym rysunku pn. *Założenie dworsko-parkowe w Słaboszewku. Inwentaryzacja terenu z gospodarką drzewostanem i dendrochronologią*, a ich dane odnośnie gatunku, obwodu, średnicy pnia, szerokości korony i wysokości z uwagami zawarto w tabeli inwentaryzacyjnej, dołączonej do niniejszego opracowania.

O c e n a   s t a n u   z d r o w o t n e g o   d r z e w

Na podstawie uzyskanych szczegółowych informacji z terenu sformułowano uwagi dotyczące stanu zdrowotnego drzew. Zgodnie z zaleceniami Generalnego Konserwatora Zabytków, w celu waloryzacji stanu zdrowotnego drzew posłużono się 5-stopniową skalą Pacyniaka i Smólskiego:

- **Stopień 1** – drzewo zdrowe
- **Stopień 2** – drzewo z nieznacznym posuszem drobnym i grubym oraz/lub nieznaczną obecnością szkodników zarówno ze świata roślinnego jak i zwierzęcego
- **Stopień 3** – drzewa z posuszem drobnym i grubym powyżej 30%, z obecnością szkodników w znaczącym stopniu; korona asymetryczna; pokrój nieznacznie zdeformowany, występują niebezpieczne rozwidlenia typu „V”

- **Stopień 4** – drzewa z posuszem drobnym i grubym powyżej 50% i duże ubytki tkanki drzewnej, korona jest asymetryczna, występują niebezpieczne rozwidlenia typu „V”
- **Stopień 5** – drzewa martwe i zamierające (mające ponad 70% obumarłą koronę; pień z licznymi dziuplami); w tym także drzewa stanowiące złomy i wywroty

Gospodarka drzewostanem

Dla drzew rosnących na terenie parku w Słaboszewku, zgodnie z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków, przewidziano następujące zabiegi pielęgnacyjne:

- **CP-S** – cięcia pielęgnacyjno-sanitarne polegające na usunięciu z korony drzew gałęzi i konarów martwych, chorych, połamanych i/lub jemioly, a także pędów odroślowych z pnia i przy odziomku
- **WZ** – wycinka ze względu na zły stan fitosanitarny
- **O** – obserwacja drzewa, w celu sprawdzenia oraz dalszej weryfikacji czy wady nie pogłębiają się

Dendrochronologia

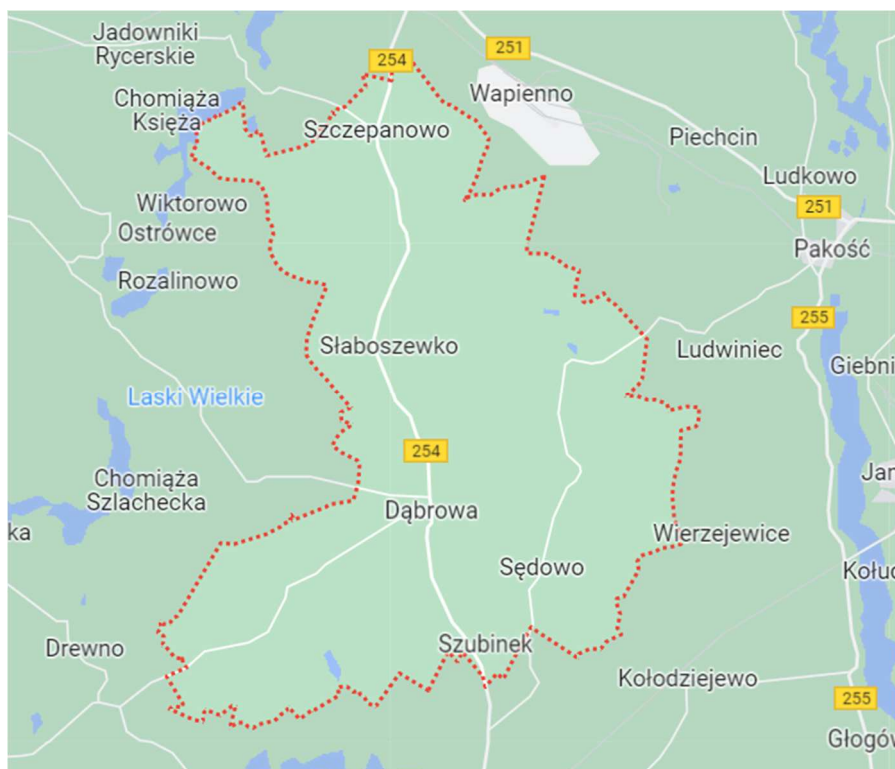
Wiek drzew określono na podstawie tabeli wiekowej opracowanej przez Longina Majdeckiego (przedziały proporcjonalne). Dla średnic, które nie znajdowały się w tabeli wiek obliczono z proporcji na podstawie skrajnych wartości tabeli. Dla drzew rozwidlających się poniżej 1,3 m nad poziomem gruntu, przyjęto do obliczeń największą wartość pierśnicy. Dla gatunków drzew, które nie występowały w zestawieniu przyjęto parametry innych gatunków, których specyfika wzrostu jest zbliżona.

- **I grupa wiekowa:** drzewa w wieku do 20 lat, rosnące w parku od około roku 2000;
- **II grupa wiekowa:** drzewa w wieku od 21 do 39 lat, nasadzone w latach 1980 – 1999;
- **III grupa wiekowa:** drzewa w wieku od 40 do 69 lat, rosnące w parku od 1950 roku
- **IV grupa wiekowa:** drzewa w wieku od 70 do 99 lat, nasadzone w latach 1920 – 1950
- **V grupa wiekowa:** drzewa w wieku od 100 do 119 lat, nasadzone w latach 1900 – 1920
- **VI grupa wiekowa:** drzewa w wieku powyżej 120 lat, nasadzone przed rokiem 1900

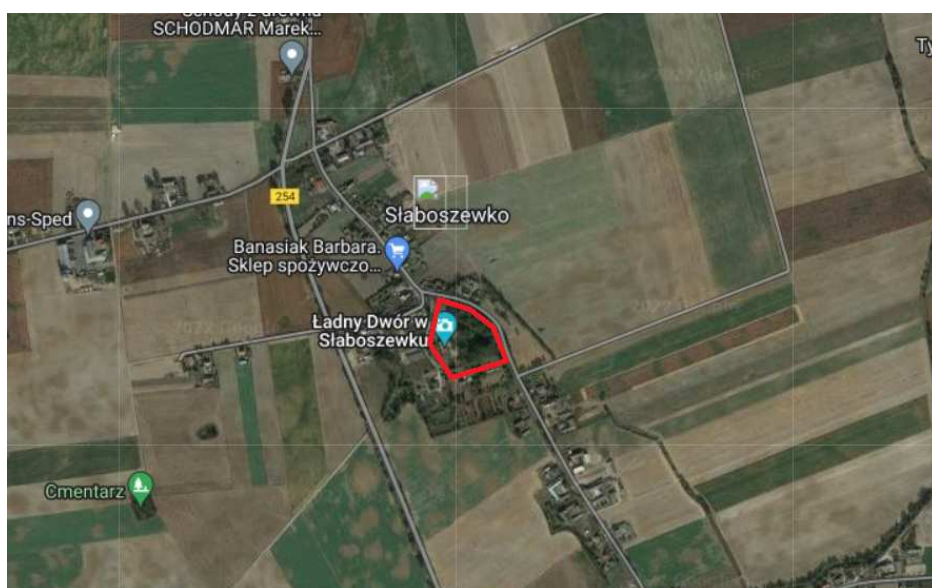
2. Opis stanu istniejącego

2.1. Lokalizacja i granice opracowania

Miejscowość Słaboszewko położona jest, w środkowo-zachodniej części gminy Dąbrowa, 12 km na zachód od miasta Pakość i 27 km od miasta Inowrocław.

Ilustracja 1. Lokalizacja wsi Słaboszewko na tle gminy Dąbrowa
(www.google.com/maps)

Ilustracja 2. Lokalizacja terenu opracowania na tle ortofotomapy (www.geoportal.gov.pl)

Założenie dworsko-parkowe w Słaboszewku położone jest w centrum wsi, między drogą powiatową nr 254 Szczepanowo – Dąbrowa (stanowiącą granicę wschodnią i północną parku) oraz lokalną drogą gminną (stanowiącą granicę zachodnią parku). Przy granicy południowo-zachodniej znajdują się działki prywatne, niegdyś wchodzące w skład założenia dworkowo-folwarczno-parkowego, gdzie znajdowały się zabudowania gospodarcze. Park otoczony jest polami uprawnymi (od strony wschodniej) oraz rozproszoną zabudową wiejską. Teren parku, prawie w całości pokrywa się z terenem działki nr 78/4, której właścicielem jest gmina Dąbrowa.

Ilustracja 3. Obszar opracowania na tle współczesnego podziału ewidencyjnego (www.geoportal.gov.pl)

2.2. Środowisko przyrodnicze

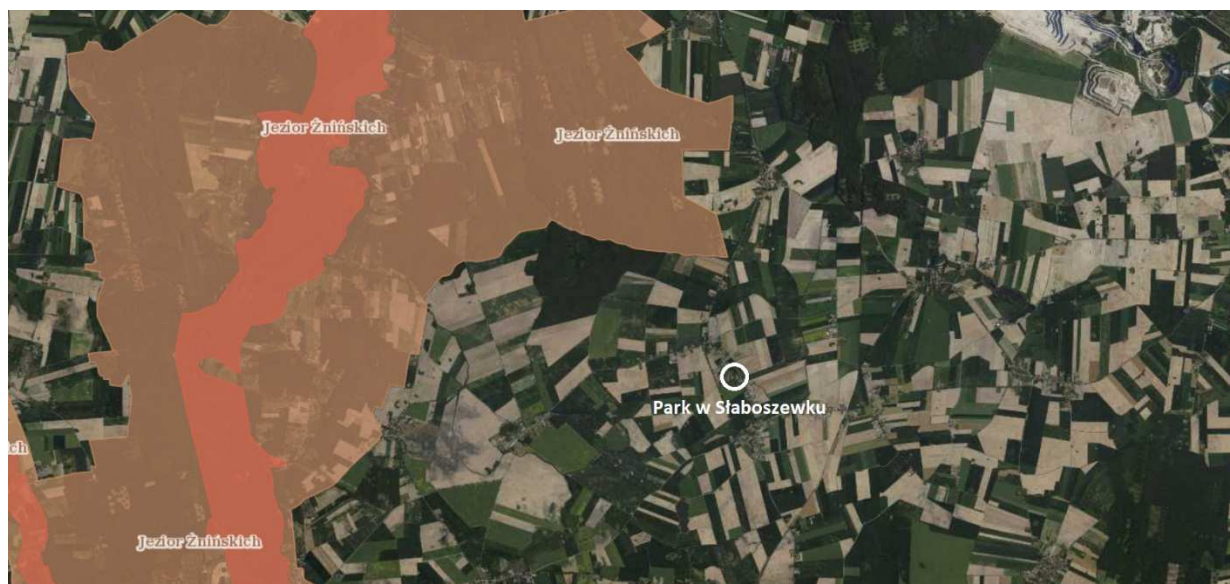
Miejscowość Słaboszewko położona jest na tle malowniczego krajobrazu ziemi pałuckiej, na zachód od miasta Inowrocław. Rzeźba terenu tych okolic jest równinna, urozmaicona polodowcowymi wzniesieniami morenowymi, z dużą ilością obniżeń pojeziernych, wypełnionych wodami rzek i jezior.

Najbogatszym siedliskiem przyrody są lasy pałuckie (Nadleśnictwo Gąbki) z przewagą sosny oraz dębu, znajdujące się ok. 2,5 km na zachód od Słaboszewka.

Teren Słaboszewka oraz okoliczne ziemie w zdecydowanej większości stanowią pola uprawne, a gospodarstwa rolne tworzą rozproszoną, luźną zabudowę.

Zgodnie z fizyczno-geograficznym podziałem kraju wg Kondrackiego cały obszar gminy zlokalizowany jest w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego. Słaboszewko położone jest w mezoregionie Pojezierza Gnieźnieńskiego.

Ok. 1,5 km na północ oraz zachód rozciąga się obszar leśny, włączony do obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich oraz ok. 4 km dalej teren ochrony przyrody Natura 2000.

Ilustracja 4. Formy ochrony przyrody okolic Slaboszewka. Błado pomarańczowym kolorem oznaczono Obszar Chronionego Krajobrazu, kolorem czerwonym zaś obszar Natura 2000 (geoserwis.gdos.gov.pl)

2.3. Stan istniejący założenia

K o m p o z y c j a   p r z e s t r z e n n a

Dominantą w kompozycji przestrzennej założenia jest dworek wzniesiony w I połowie XIX w., usytuowany w południowo- zachodniej części parku z dłuższą osią budynku równoległą do osi północno-południowej. Jest to budynek późnoklasycystyczny, wolnostojący, murowany z cegły, otynkowany, piętrowy i podpiwniczony pod korpusem głównym, z fundamentem kamiennym. Wybudowany został na planie prostokąta. Od strony wschodniej z przyległym prostokątnym gankiem, otwartym trzema arkadami, poprzedzonym szerokimi schodami na rzucie trapezu. Do elewacji zachodniej przylega taras. Budynek przykryty dwuspadowym dachem. Od strony elewacji szczytowej południowej dobudowany został bezstylowy budynek jednokondygnacyjny kryty płaskim dachem. Obecnie prowadzone są prace remontowe całej elewacji oraz schodów i balustrad od strony parku.

Dworek obecnie jest siedzibą Gminnego Centrum Informacji oraz biblioteki gminnej, a także miejscem imprez kulturalno- artystycznych. Część budynku przeznaczona jest na mieszkania, obecnie użytkowane.

Wjazd na teren kompleksu znajduje się od strony północnej i wyznaczony jest bocznie względem fasady dworu. Całe założenie parkowe otoczone jest współczesnym ogrodzeniem, z którego jedynie brama wjazdowa stanowi formę pierwotną. Przed frontem dworku rozpościera się największe, reprezentacyjne wnętrze parkowe, oraz rozlega się widok na prawie cały obszar parku. We wschodniej części tego wnętrza znajduje się niewielka niecka zarośnięta podrostami klonów, robinii, jesionów oraz wiązów, stanowiąca pozostałość po istniejącym tam

kiedyś stawie. Za stawem wewnątrz zmyka grupa okazałych starych i rozłożystych dębów szypułkowych, zasługujących na szczególną uwagę. W przestrzeni frontowej dworu możemy wyodrębnić kilka zwartych grup drzew. Po stronie południowej, wzdłuż granicy są to grupy robinii akacjowych oraz dębów szypułkowych i jesionów wyniosłych. W pobliżu dworu, przy południowej granicy parku wybudowana została duża zadaszona altana, stanowiąca miejsce rekreacyjne dla okolicznych mieszkańców. W jej sąsiedztwie postawiono siłownię zewnętrzną w postaci kilku urządzeń do ćwiczeń.

W centralnej części parku rośnie gęsto nasadzony, nieformowany szpaler grabowy, który częściowo wydziela kolejne wewnątrz z małym, drewnianym placem zabaw.

Między szpalerem a drogą dojazdową do dworu rozlega się duża polana, a wzdłuż drogi rosną pojedyncze egzemplarze starych drzew, uzupełnionych młodymi nasadzeniami.

Najwięcej drzew nasadzonych zostało w pobliżu i wzdłuż ogrodzenia, szczególnie w części północno-wschodniej oraz południowej. Dominującymi gatunkami są tam klon pospolity, robinia akacjowa oraz jesion wyniosły. Pojedynczo rosną także dęby szypułkowe oraz lipy drobnolistne.

W pobliżu bramy wjazdowej pojedynczo nasadzone zostały klony pospolite, robinie akacjowe, wiązy pospolite, oraz jesiony wyniosłe. Wzdłuż drogi prowadzącej od bramy w stronę dworku dosadzono młode klony oraz lipy, z których większość jest w złym stanie zdrowotnym.

Całość drzewostanu domykają luźne nasadzenia drzew wzdłuż zachodniego ogrodzenia, na które składają się rozłożyste robinie akacjowe oraz lipy drobnolistne.

Nasadzenia drzew na terenie parku są najbardziej zwarte przy jego granicach oraz w części południowo-zachodniej. Natomiast w północnej części założenia kształtuje się rozległa polana z pojedynczo rosnącymi drzewami.

Od strony elewacji zachodniej dworu do ogrodzenia działki wydzielono część terenu z której mogą korzystać lokatorzy. Znajduje się tam mała altana ogrodowa oraz kilkanaście drzew owocowych, a także blaszane garaże. Całość stanowi raczej zaniedbany teren, niewpisujący się w kompozycję kompleksu dworkowego.

Fot. 1. Elewacja frontowa dworu w Słaboszewku,
fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 2. Elewacja zachodnia dworu, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 3. Wnętrze parkowe z rozległą polaną w północnej części obiektu, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 4. Grupa drzew wzdłuż zachodniego ogrodzenia parku, fot. autor, październik 2022 r.

Fot. 5. Brama wjazdowa do kompleksu dworsko-parkowego, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 6. Widok na szpaler gęsto nasadzonych grabów, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 7. Widok na okazałe dęby za niecką po stawie, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 8. i 9. Po lewej – dęby rosnące we wschodniej części parku, po prawej – kasztanowiec biały przed elewacją frontową dworu, fot. autor, listopad 2022 r.

System wodny

W południowo- zachodniej części parku znajduje się niecka po istniejącym niegdyś stawie. Aktualnie jest porośnięta samosiewami klonów pospolitych, wiązów, robinii akacjowych i lip drobnolistnych. Źródła podają, że na tym miejscu znajdował się staw z kamiennym dnem, w którym pływały ryby. Staw nie jest duży, a jego brzegi nie zostały obsadzone drzewami. Za stawem znajduje się starodrzew w postaci okazałych dębów szypułkowych.

Fot. 10. Niecka po nieistniejącym stawie, fot. autor, październik 2022 r.

Fot. 11. Widok z dworu na nieckę po nieistniejącym stawie we wnętrzu parkowym, fot. autor, październik 2022 r.

Fot. 12. Teren użytkowany przez lokatorów dworu, znajdujący się przy jego zachodniej elewacji, fot. autor, listopad 2022 r.

Ogrodzenia

Park jako całość jest ogrodzony. Wjazd do parku prowadzi przez kutą, dwuskrzydłową bramę posadowioną na oryginalnych, pierwotnych słupach. Od strony północnej, wschodniej oraz części strony zachodniej zamontowane jest współczesne, kute ogrodzenie na murowanych, otynkowanych i zadaszonych słupach, z podmurówką. Pozostałe wygrozdzenie terenu stanowi siatka ogrodzeniowa, metalowa rozpięta na metalowych słupkach osadzonych w betonowej podmurówce. Oprócz bramy wjazdowej na teren parku prowadzą dwie metalowe kute furtki wejściowe, znajdujące się przy południowo-wschodniej oraz południowo- zachodniej części ogrodzenia.

Teren, z którego korzystają lokatorzy również jest wygrozdzony metalową siatką, przy której dodatkowo ustawione są drewniane, lite panele ogrodzeniowe.

Fot. 13. Kute ogrodzenie na murowanych słupkach wzdłuż drogi,
fot. autor, listopad 2022 r.

Ukształtowanie terenu

Teren parku nie jest zróżnicowany pod względem ukształtowania powierzchni. Całość terenu leży na wysokości ok. 106 m n.p.m. Jedynie w miejscu gdzie stoi altana widoczna jest niewielka skarpa wysokości ok. 1,5 m. Dodatkowo w miejscu gdzie niegdyś był staw parkowy widoczna jest niecka o głębokości ok 3 m.

Fot. 14. Niewielka skarpa znajdująca się w południowej części parku, fot. autor, listopad 2022 r.

Komunikacja

Do dworu położonego na terenie zabytkowego parku można dotrzeć:

- Główną drogą wjazdową przez reprezentacyjną bramę zlokalizowaną w północnej części ogrodzenia. Droga o nawierzchni z kruszywa prowadzi wzdłuż zachodniej granicy parku, a następnie łukiem przy szczytowej ścianie dworu do elewacji frontowej.
- Przez furtkę w zachodniej części ogrodzenia, z której do dworu prowadzi chodnik z kostki betonowej zlokalizowany wzdłuż północnej ściany szczytowej dworu.
- Przedepciem, który prowadzi od furtki zlokalizowanej przy drodze powiatowej Szczepanowo – Dąbrowa, obok dawnego stawu, kończąc się przy schodach do dworu

W pobliżu dworu znajduje się jeszcze jeden chodnik z kostki betonowej, który łączy schody do przybudówki dworu z dużą altaną, postawioną w południowej części parku. Poza tym na terenie parku nie ma już więcej alejek, które pełniłyby rolę spacerowych.

Fot. 15. Główna droga wjazdowa do dworu, fot. autor, listopad 2022 r

Fot. 16. Przedept w południowo-zachodniej części parku prowadzący do furtki,
fot. autor, listopad 2022 r.

Mała architektura i wyposażenie

Na terenie parku do elementów małej architektury należą:

- Blasany garaż – położony od strony parterowej przybudówki dworskiej; po stronie lokatorskiej
- Plac zabaw – mały drewniany plac zabaw usytuowany w centralnej części parku z podwójną huśtawką oraz zjeżdżalnią i piaskownicą
- Siłownia zewnętrzna – urządzenia zamontowane w pobliżu altany, wzdłuż ogrodzenia oddzielającego teren parku od części lokatorskiej
- Altana duża – posadowiona w południowej części parku w pobliżu ogrodzenia. Prowadzi do niej ścieżka z kostki brukowej
- Altana mała – znajdująca się na terenie części lokatorskiej, po zachodniej stronie kompleksu dworsko-parkowego

Warto zwrócić uwagę na bardzo nieestetyczne betonowe słupy z rozpiętą linią energetyczną, posadowione na terenie parku. Jeden z nich zlokalizowany jest w pobliżu elewacji frontowej dworu.

Fot. 22. Jeden z trzech słupów energetycznych zlokalizowanych na terenie parku, w tle altana i siłownia zewnętrzna, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 23. Plac zabaw, fot. autor, listopad 2022 r.

Fot. 24. Siłownia zewnętrzna, fot. autor, listopad 2022 r.

3. Inwentaryzacja drzewostanu

Dla parku dworowego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa, w granicy opracowania sporządzono szczegółową inwentaryzację drzew i krzewów.

W sumie odnotowano 233 pozycje, oznaczających poszczególne drzewa, skupiny drzew i krzewów oraz krzewy. Na planie oznaczono także pnie po ściętych, bądź złamanych drzewach. Wszystkie zaznaczono na planszy w skali 1:500 pt. „Inwentaryzacja stanu istniejącego założenia dworsko-parkowego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa”.

Na terenie parku w granicach opracowania odnotowano następujące gatunki drzew i krzewów:

D r z e w a

iglaste:

1. *Picea abies* – świerk pospolity
2. *Pinus sylvestris* – sosna zwyczajna
3. *Pseudotsuga menziesii* – dagleżja zielona

liściaste:

1. *Acer platanoides* – klon pospolity
2. *Aesculus hippocastanum* – kasztanowiec zwyczajny
3. *Aecsululus x carnea* – kasztanowiec czerwony
4. *Carpinus betulus* – grab pospolity
5. *Fraxinus excelsior* – jesion wyniosły
6. *Juglans regia* – orzech włoski
7. *Malus domestica* – jabłoń domowa
8. *Morus alba* – morwa biała
9. *Prunus sp.* – śliwa
10. *Prunus cerasus* - wiśnia
11. *Quercus robur* – dąb szypułkowy
12. *Robinia pseudoacacia* – robinia biała
13. *Sorbus aucuparia* – jarząb pospolity
14. *Tilia cordata* – lipa drobnolistna
15. *Ulmus leavis* – wiąz szypułkowy

K r z e w y

iglaste:

1. *Juniperus sp.* – jałowiec
2. *Juniperus horizontalis* – jałowiec płozący
3. *Picea glauca* „Conica” – świerk biały odm. stożkowata
4. *Thuja occidentalis* – żywotnik zachodni

liściaste:

1. *Lonicera tatarica* – suchodrzew tatarski
2. *Symphoricarpos albus* – śnieguliczka biała
3. *Taxus baccata* – cis pospolity

Drzewostan parku ma postać zwartych nasadzeń drzew usytuowanych w pobliżu granicy działki tj. przy ogrodzeniu oraz we wnętrzu parkowym w południowej oraz wschodniej części. We wnętrzu parku nasadzenia mają kilka zwartych grup lub są to pojedyncze egzemplarze. W centralnej części parku wyróżnia się gęsto nasadzony szpaler grabowy.

W założeniu dworkowo-parkowym występują nieliczne grupy krzewów, nie stanowią one większych zwartych grup. Sadzone są bez widocznej regularności.

Najliczniej występującymi gatunkami drzew na terenie parku są:

- *Robinia pseudoacacia* – robinia akacjowa stanowiąca 26% drzewostanu,
- *Acer platanoides* – klon pospolity stanowiący 24% drzewostanu,
- *Carpinus betulus* – grab pospolity stanowiący 16% drzewostanu,
- *Fraxinus excelsior* – jesion wyniosły stanowiący 11% drzewostanu.

Udział pozostałych gatunków nie przekracza każdorazowo 10% z całego drzewostanu parkowego.

4. Historia dóbr

Analizę przeprowadzono w oparciu o dokumentację dot. zespołu dworkowo-parkowego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa, wyszczególnioną w rozdziale *Materiały wyjściowe*, z uwzględnieniem wniosków z inwentaryzacji terenu oraz analizy dendrochronologicznej.

Wieś Słaboszewko istnieje prawdopodobnie od końca XIV wieku.

Wieś znana była również pod nazwami: Sławoszewo, Słabossev (1395), Sławoschewo (1523), Schlaboschewo (1595).

Pierwsze wzmianki na temat Słaboszewka pojawiły się w źródłach pisemnych w 1936 r. W 1579 r. wieś stanowiła własność Sierskiego (3 zagrody) oraz Góreckiego (2 zagrody, jeden rzemieślnik), zaś pod koniec XVIII wieku dobra należały do rodziny Gosławskich. W latach 80-tych XIX w. Słaboszewko obejmowało teren wsi - 122 hektary oraz teren należący do dworu - 537 hektary, z czego 504 hektary stanowiły użytki rolne. W owym okresie istniała gorzelnia, owczarnia oraz cegielnia, których właścicielem był Rambouillet. W okresie zaborów właścicielami dworu były niemieckie rodziny: Firyng, Bork oraz Brandal.

W 1922 r. stary ród szlachecko-ziemiański, rodzina Zdziechowskich (Pan Kazimierz z żoną Amelią oraz trójka dzieci: Jan, Paweł i Maria) osiadła w Słaboszewku po przeprowadzce ze swojego majątku w Rakowie koło Mińska (ich majątek na mocy traktatu ryskiego znalazł się po sowieckiej stronie granicy). Wówczas kompleks w Słaboszewku był określany mianem „obszernego dworku otoczonego troskliwie zagospodarowanym parkiem i wzorowym sadem”. Majątek obejmował 425 ha. Zdziechowscy gospodarowali w majątku do wybuchu II wojny światowej. Do tego czasu dworek stał się ośrodkiem kulturalnym, gdzie do literata, jakim był Kazimierz Zdziechowski zjeżdżało znamienite grono artystów. Wśród znanych gości można wymienić takie postacie jak: pianista Witold Małcużyński, filozof i eseista Bolesław Miciński, grafik i ilustrator Antoni Uniechowski z córką Krystyną, pisarka Maria Dąbrowska, socjolog, działacz turystyczny i ekspert w sprawach hotelarskich Tadeusz Tulibacki, pamiętnikarz Jakub Wojciechowski, sławista i filozof kultury Marian Zdziechowski, pisarz Jerzy Andrzejewski, dyrygent Lewicki, pianista Osmołowski, antropolog Stanisław Żejmo-Żejmis (najczęstszy gość, który służył swoją pomocą jako korepetytor dzieci państwa Zdziechowskich). Ten ostatni był zafascynowany regionem, w którym tak ochoczo gościł, dzięki czemu poznawał okolicę dogłębnie, co zaowocowało powstaniem dzieła „Pałuczanie żnińsko-mogileńscy - charakterystyka antropologiczna”. Na zaproszenie syna właściciela, Pawła Zdziechowskiego w dworku w 1937 r. przebywał w okresie letnim również Witold Gąbrowicz.

Ważną osobą dla lokalnej społeczności była żona Kazimierza Zdziechowskiego - Amelia, która dbała o miejscową ludność regularnie rozdając leki i prowiant dzieciom, osobom chorym czy emerytom. Organizowała również różnorakie kursy kulturalno – oświatowe.

Gościnność właścicieli Słaboszewka zaowocowała dedykacją dla państwa Zdziechowskich w drugim rozdziale „Podróży do piekieł” Bolesława Micińskiego, a także wspomnieniami z pobytu w dworze zawartymi w „Lato w Nohant” Haliny Micińskiej, opublikowane w 1986 r. na łamach Przekroju.

Park wokół dworu założony został pod koniec XIX wieku i zajmował powierzchnię 1,6 hektara. Według Haliny Micińskiej opisującej kompleks dworkowo-parkowy w „Lecie w Nohant” wzdłuż drogi prowadzącej od bramy wjazdowej do dworku nasadzono szpaler grabów pospolitych oraz robinii akacjowych. Zaś z innego źródła- „Nieznany śladem Gombrowicza” Stanisława Kaszyńskiego możemy się dowiedzieć, że były to aleje cisów i wiązów. Ciekawym jest, że droga wjazdowa podchodziła pod front budynku od strony parkowej. Przed frontem budynku znajdowały się okazałe kasztanowce białe tworzące półkole. Tam właśnie w cieniu drzew, w upalne dni odbywały się podwieczorki. Za czasów państwa Zdziechowskich dworek wraz z otaczającym go parkiem rozkwitł. Dworek otaczały wówczas „okazałe drzewa, różne krzewy i tysiące kwiatów”. Po parku spacerowało się wśród licznych klombów i różnogatunkowych rabat, które sadił i pielęgnował ogrodnik - pan Chlebek. Kwietniki sadzono, jak mówił ogrodnik w rodzaju corbeille de fleurs (kosze kwiatowe). W parku znajdowała się również sadzawka wyłożona kamieniami oraz kort tenisowy, w okresach kiedy nie był używany, ogrodnik suszył tam cebulę.

Pięknie utrzymywano również ogród kwiatowy z altanami obrosniętymi żółtymi i białymi różami. Dekoracyjnie musiały wyglądać liczne szpalery róż wraz z alejkami otoczonymi bukszpanem w otoczeniu starych, dorodnych wielogatunkowych drzew. Oprócz parku w majątku znajdował się ogród kwiatowy, warzywny, owocowy. Pani Amelia - wielka miłośniczka ogrodnictwa sprowadzała nasiona z zagranicy. O wielkości ogrodów może świadczyć fakt, że codziennie o świcie kwiaty, owoce i warzywa były wiezione na sprzedaż na targ oraz do kwiaciarni na ul. Solankowej do Inowrocławia.

W sierpniu 1939 r. nastąpiła wyprowadzka Zdziechowskich do Jedlina. W latach okupacji dworek zamieszkiwały rodziny niemieckie (Fryc). W 1942 r. doszło do pożaru we dworku, gdzie strawiony został dach. Na szczęście udało się wymienić część więźby dachowej oraz poszycia dachowego. Po wyzwoleniu w 1947 r. do dworku wprowadziły się rodziny z województwa lubelskiego. Na podstawie Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej dworek został przejęty przez skarb państwa. W części gospodarczej słaboszewskiego kompleksu utworzono Spółdzielnię Kółek Rolniczych, a w 1948 r. dworek został przekształcony w przedszkole Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej, gdzie jeszcze przez kilka lat stało pianino, na którym doskonalił się Witold Małcużyński podczas swoich pobytów w Słaboszewku. Nie wiadomo w jakich okolicznościach owo pianino zniknęło z dworku. Od 1954 r. we dworku mieściła się filia szkoły podstawowej w Mokrem. Piętro stanowiło mieszkania nauczycieli. Na terenie parku powstało boisko sportowe, a przed frontem budynku wzniesiono godło państwowe z betonu i kamieni oraz maszt do zawieszania flagi. We dworku działała także biblioteka, która w latach 80-tych została przeniesiona do miejscowości Mokre. W części gospodarczej kompleksu słaboszewskiego utworzono Spółdzielnię Kółek Rolniczych, którą zlikwidowano na przełomie 2003/2004 r. W 1999 r. szkoła podstawowa została także zlikwidowana, a w salach lekcyjnych urządzono prywatne mieszkania. Ponownie w salach na parterze utworzono bibliotekę publiczną działającą do dnia dzisiejszego. W dobudowanym skrzydle dworku utworzono Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W 2004 r. mieszkańcy Słaboszewka opracowali plan odnowy dworku i przywrócenia mu roli oświatowo-kulturalnej. W 2006 r. dworek został siedzibą stowarzyszenia „Młode Dęby”, a władze gminy nawiązały współpracę z Katedrą Kulturoznawstwa Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Współpraca zaowocowała powstaniem projektu promującego wiedzę o historii dworku w Słaboszewku i próbą na powrót uczynienia z niego ośrodka kulturalno-artystycznego. W ciągu dwóch lat odbył się szereg spotkań i prelekcji popularyzujących ten zapomniany okres. Zaplanowana została przebudowa głównego wejścia do dworu oraz odtworzenie salonu we dworze, gdzie trafią pamiątki związane z rodem Zdziechowskich oraz ich wybitnymi gośćmi. W 2008 r. w Słaboszewku po 69 latach zagościli ponownie polscy artyści: Jerzy Puciata - malarz, Krzysztof Derdowski - pisarz, Marek Siwiec - poeta, Rafał Kowalcze - poeta, Michał Dobrzyński - kompozytor, Ewa Gruszka - skrzypaczka. Projekt przewiduje uczynienie z kompleksu dworkowo-parkowego w Słaboszewku

Centrum Kultury, działającego na rzecz ożywienia i rozwoju kultury i turystyki całego regionu. Dotychczas odbyła się konferencja pt.: „Kulturotwórcza rola dworów ziemiańskich” oraz cyklicznie prowadzone są spotkania p.n. Biesiady Artystyczne.

Istotnym źródłem, informującym o dawnym rozplanowaniu i zagospodarowaniu zespołu dworowo-parkowego w Słaboszewku jest historyczna mapa topograficzna, Ark. Szczepanowo 3726, wydana w 1934 oraz w 1952 roku, w skali 1:25000.

Ilustracja 6. Fragm. historycznej mapy topograficznej z 1934 roku, arkusz 3273
(Źródło: <http://igrek.amzp.pl/13451>)

Ilustracja 6. Fragm. historycznej mapy topograficznej z 1952 roku
(Źródło <http://igrek.amzp.pl/11798172>)

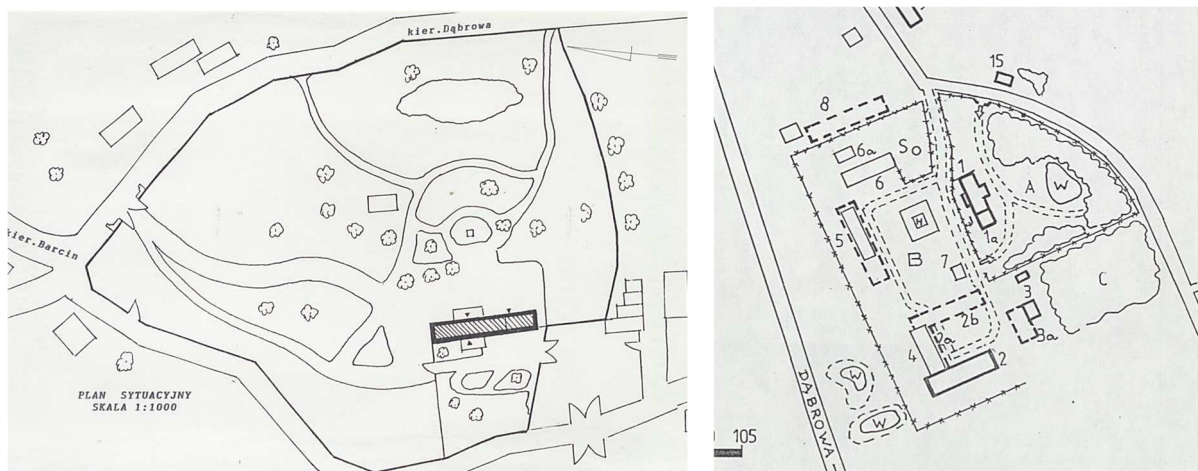
Na przedstawionej mapie widać lokalizację obecnego dworku oraz granice parku ze stawem. Widoczne są również zabudowania folwarku z obszernym dziedzińcem. Nie jest niestety zaznaczony układ drogowy założenia parkowego.

4.1. Analiza stopnia zachowania kompozycji przestrzennej

Niezmiennym elementem w kompozycji przestrzennej założenia jest budynek dworku. Choć pierwotny układ wnętrza budynku zmieniał się, aby zaadaptować pomieszczenia do nowych potrzeb (wcześniej szkoły, pokoi nauczycielskich, biblioteki, czy mieszkań lokatorskich), to jego forma zewnętrzna prawie nie uległa zmianie. Aktualnie trwają prace remontowe dworku; odnawiana jest elewacja oraz ganek ze schodami i balustradami.

Jednym z punktów parkowej kompozycji pozostało miejsce po stawie. Niecka po sadzawce jest wyraźnie zarysowana. Aktualnie wgłębienie porastają podrosty drzew: robinii, klonów, jesionów oraz wiązów, a także krzewy bzu czarnego.

Układ alejek parkowych na historycznych mapach topograficznych nie jest widoczny. Na planie sytuacyjnym z białej karty dworu możemy znaleźć zaznaczone parkowe ścieżki, które biegną po obu stronach stawu, a także wokół większego klombu w centralnej części parku. Widoczny jest także wjazd na teren kompleksu słaboszewskiego, który prowadzi od bramy głównej, po czym rozdziela się tak, że jedna droga prowadzi przed front od strony parku, druga zaś od strony ogrodu. Jednakże mapa zamieszczona w białej karcie folwarku pokazuje nam inny rozkład dróg i ścieżek parkowych. Tutaj droga wjazdowa prowadząca od bramy jest tylko jedna i kieruje się przez część parkową, zakręcając za południowym szczytem budynku i łącząc się z drogą rozdzielającą część dworską od folwarcznej.

Ilustracja 6. Poglądowe mapy zamieszczone odpowiednio w białych kartach dworu (1994 r.) oraz zespołu folwarcznego (1992 r.)

Z przedstawionych dróg parkowych zachowana jest jedynie główna droga wjazdowa, ale możliwe że jej przebieg pierwotnie był nieco inny. Ponadto widoczny jest przedept, który prowadzi od frontu budynku i biegnący po wschodniej stronie od niecki po stawie, kończąc się przy furtce ogrodzeniowej wychodzącej na drogę prowadzącą w kierunku Dąbrowy. Przedept pokrywa się z naniesionymi ścieżkami na obu omawianych wcześniej mapkach. Można również przypuszczać, że kolejna ścieżka biegła wokół stawu, za którym można odnaleźć ślady po dębowej alei.

W rozdziale *Historia dóbr* zawarto informacje, jak wyglądał park za czasów państwa Zdziechowskich czyli w okresie międzywojennym. Obecnie nie można odnaleźć śladów roślinności niskiej (krzewów, bylin), brak też rabat różanych, alejek z bukszpanami, altan, czy kwiatowych klombów, które tak fascynowały przyjezdnych gości. Na miejscu kortu tenisowego znajdującego się w centralnej części parku zbudowany został mały drewniany plac zabaw. Miejsce klombu otoczonego kolistym podjazdem przed frontem dworku, który po wojnie zmieniono na godło również został zatarty. W sąsiedztwie dworku odnajdziemy za to dwa wiekowe kasztanowce mogące wskazywać miejsce, gdzie znajdowała się grupa tych gatunków drzew nasadzona półkoliście. Większość drzew parkowych została jednak posadzona już w okresie powojennym. Przykładem jest szpaler grabowy usytuowany w pobliżu placu zabaw. Mógł jednak zostać posadzony zgodnie z pierwotnym. W terenie można wyodrębnić także zarys różnogatunkowej alei znajdującej się przy północnej części niecki. W związku z tym, że znajdują się tam jedne z najstarszych drzew w tym parku - dorodne dęby szypułkowe, można przypuszczać, że resztę alei stanowią samosiejki pochodzące z pobliskich drzew rosnących przy ogrodzeniu. Miejsce, gdzie znajdował się ogród warzywno-owocowy położone było na południe od parku, a obecnie leży poza jego granicami.

Drzewostan parku stanowią głównie drzewa nasadzone po okresie wojny. Możemy zauważyć, że wschodnia oraz południowo-wschodnia część parku była najbardziej zadrzewioną częścią.

Obecny skład gatunkowy drzewostanu jest podobny do tego sprzed sześćdziesięciu lat. Nadal dominującym gatunkiem jest klon pospolity, grab pospolity i robinia akacjowa. Zdecydowanie uboższy jest skład gatunkowy roślin krzewistych.

5. Gospodarka drzewostanem

5.1. Stan zdrowotny drzewostanu

Drzewa rosnące na terenie parku w Ślaboszewku zostały poddane waloryzacji ze względu na stan zdrowotny. W tym celu posłużono się pięciostopniową skalą Pacyniaka i Smólskiego. Wyniki dla drzew gatunków najczęściej występujących na terenie opracowania przedstawiono w poniższej tabeli.

l.p.	nazwa gatunkowa drzewa	stopień 1	stopień 2	stopień 3	stopień 4	stopień 5	razem
1	<i>Acer platanoides</i>	22	25	5	0	1	53
2	<i>Aesculus hippocastanum</i>	2	1	1	0	0	4
3	<i>Aesculus x carnea</i>	1	0	0	0	0	1
4	<i>Carpinus betulus</i>	3	27	1	0	4	35
5	<i>Fraxinus excelsior</i>	7	12	3	0	1	23
6	<i>Juglans regia</i>	1	0	0	0	0	1
7	<i>Morus alba</i>	1	2	0	0	0	3
8	<i>Picea abies</i>	2	0	0	0	0	2
9	<i>Pinus sylvestris</i>	1	0	0	0	0	1
10	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	1	0	0	0	0	1
11	<i>Robinia pseudoacacia</i>	16	29	2	6	4	57
12	<i>Sorbus aucuparia</i>	1	0	0	0	0	1
13	<i>Tilia cordata</i>	5	3	0	0	3	11
14	<i>Quercus robur</i>	0	11	2	1	0	14
15	<i>Ulmus laevis</i>	1	6	1	0	0	8
Suma:		64	116	15	7	13	215

- Pierwszy stopień zdrowotności - drzewa zupełnie zdrowe, bez oznak posuszu, uszkodzeń czy żerowania szkodników. Stanowią one ok. 30% ogółu drzewostanu.
- Drugi stopień zdrowotności - drzewa z nieznacznym drobnym lub grubym posuszem i/lub zaatakowane przez jemiolę i/lub podkrzesane ale żywotne, z rozbudowaną koroną. Stanowią one prawie 54% ogółu drzewostanu.
- Trzeci stopień zdrowotności - drzewa z posuszem grubym i drobnym powyżej 30% i/lub z niewielkimi ubytkami pnia, np. po odciętych konarach i/lub z niebezpiecznymi wiązaniami konarów typu „V” i lekko zdeformowanym pokrojem. Drzewa te stanowią 7% wszystkich drzew parkowych.
- Czwarty stopień zdrowotności - drzewa z posuszem konarów i gałęzi powyżej 50%, mocno zdeformowane i/lub z rozległymi ubytkami tkanki drzewnej. Drzewa te stanowią 3% drzewostanu.

- Piąty stopień zdrowotności - drzewa z posuszem konarów i gałęzi powyżej 70%, drzewa zamierające, nie rokujące na przeżycie oraz drzewa martwe. Stanowią one niecałe 6% drzew w parku.

Drzewa w parku są na ogół w dość dobrym stanie zdrowotnym (ponad 80% ogółu drzewostanu zostało zaliczone do pierwszej i drugiej grupy zdrowotności), chociaż większość z nich jest w dużym stopniu podkrzesana, co może powodować problemy z ich statyką i w konsekwencji doprowadzić do wykrotów bądź złamań. Rzucającym się w oczy problemem zdrowotnym większości drzew jest znaczna ilość posuszu w koronie drzewa, często dotycząca również nie tylko gałęzi ale także konarów. Ze względu na zły stan fitosanitarny do wycinki zostało zakwalifikowanych kilka drzew.

Do najzdrowszych drzew w parku należą graby (*Carpinus betulus*), jesiony (*Fraxinus excelsior*), dęby (*Quercus robur*) oraz klony (*Acer platanoides*). 80% egzemplarzy tych gatunków znalazło się w pierwszej i drugiej grupie zdrowotności.

5.2. Opis zalecanych prac

Dyspozycje odnośnie zalecanych zabiegów w drzewostanie parkowym zawarte są szczegółowo w Tabeli inwentaryzacyjnej i zilustrowane na planszy w skali 1:500 pt. „Projekt rewaloryzacji parku dworkowego w Słaboszewku, gm. Dąbrowa. Projekt gospodarki drzewostanem”.

Najczęstszą formą zalecanych prac w drzewostanie parkowym są prace pielęgnacyjno–sanitarne. Obejmują one:

- cięcie gałęzi i konarów w celu usunięcia posuszu z koron drzew
- usunięcie pędów odroślowych korzeniowych lub z pnia drzewa
- obserwacja drzewa

Mając na uwadze bezpieczeństwo użytkowników parku, zaleca się wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych dla drzew, które będą znajdowały się w sąsiedztwie przyszłych alejek parkowych, bądź zlokalizowane są przy ogrodzeniu sąsiadującym bezpośrednio z drogami graniczącymi z parkiem. Szczególną uwagę należy zwrócić na starodrzew wymagający prac pielęgnacyjnych.

Wszystkie prace pielęgnacyjne w drzewostanie muszą być wykonane zgodnie ze sztuką ogrodniczą, przez osoby wykwalifikowane i z doświadczeniem.

Ze względu na zły stan fitosanitarny zakwalifikowano 15 drzew do wycinki. Wśród wytypowanych drzew znalazły się, 4 lipy (*Tilia cordata*), 1 klon (*Acer platanoides*), 4 graby (*Carpinus betulus*), 1 jesion (*Fraxinus excelsior*) i 5 robinii (*Robinia pseudoacacia*). Większość tych drzew to drzewa zupełnie suche lub suche w 80%, nie rokujące na przeżycie. Pojedyncze egzemplarze ze względów na rozległe ubytki tkanki drzewnej stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa. W grupie drzew do usunięcia wytypowano młode lipy, które lepiej zastąpić nowymi drzewami, gdyż są to nasadzenia już praktycznie suche.

6. Dendrochronologia

Wiek drzew policzono na podstawie pierśnicy korzystając z tabeli wiekowej drzew Majdeckiego. Drzewa na terenie założenia dworsko – parkowego w Słaboszewku, tj. 16 gatunków podzielone zostały na 6 grup wiekowych:

- I grupa wiekowa: drzewa w wieku do 20 lat, rosnące w parku od około roku 2000
- II grupa wiekowa: drzewa w wieku od 21 do 39 lat, nasadzone w latach 1980-1999
- III grupa wiekowa: drzewa w wieku od 40 do 69 lat, rosnące w parku od 1950 roku
- IV grupa wiekowa: drzewa w wieku od 70 do 99 lat, nasadzone w latach 1920-1950
- V grupa wiekowa: drzewa w wieku od 100 do 119 lat, nasadzone w latach 1900-1920
- VI grupa wiekowa: drzewa w wieku powyżej 120 lat, nasadzone przed 1900 rokiem

Ilustruje to poniższe zestawienie tabelaryczne:

L.p	Nazwa gatunkowa drzewa	I klasa wiekowa (do 20 lat)	II klasa wiekowa (20-39 lat)	III klasa wiekowa (40-69 lat)	IV klasa wiekowa (70-99 lat)	V klasa wiekowa (100-119 lat)	VI klasa wiekowa (powyżej 120 lat)	Suma (w szt.)	% wszystkich drzew
1	<i>Acer platanoides</i>	9	2	14	22	2	2	51	24
2	<i>Aesculus hippocastanum</i>	2	0	0	0	2	0	4	2
3	<i>Aesculus x carnea</i>	1	0	0	0	0	0	1	0,5
4	<i>Carpinus betulus</i>	0	0	26	9	0	0	35	16
5	<i>Fraxinus excelsior</i>	1	2	4	9	5	2	23	11
6	<i>Juglans regia</i>	0	1	0	0	0	0	1	0,5
7	<i>Morus alba</i>	0	0	3	0	0	0	3	1,5
8	<i>Picea abies</i>	0	1	1	0	0	0	2	1
9	<i>Pinus sylvestris</i>	0	1	0	0	0	0	1	0,5
10	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	0	0	1	0	0	0	1	0,5
11	<i>Robinia pseudoacacia</i>	6	7	17	19	5	3	57	26
12	<i>Sorbus aucuparia</i>	0	1	0	0	0	0	1	0,5
13	<i>Tilia cordata</i>	5	1	6	0	0	0	12	5
14	<i>Quercus robur</i>	0	0	1	1	1	11	14	6
15	<i>Ulmus laevis</i>	0	0	4	3	1	1	9	4
	SUMA	24	17	78	63	16	19	215	100

Drzewa III klasy wiekowej (od 40 do 69 lat), przy ilości 78 szt. – stanowią najliczniejszą grupę wiekową -36% ogółu 215 zinwentaryzowanych drzew, poddanych analizie dendrochronologicznej. Drzewa z pozostałych grup prezentują się następująco:

- **I klasa wiekowa (do 20 lat)**, przy ilości 24 szt. – stanowi 11% ogółu drzew
- **II klasa wiekowa (od 21 do 39 lat)** przy ilości 17 szt. – stanowi 8% ogółu drzew
- **IV klasa wiekowa (od 70 do 99 lat)** przy ilości 63 szt.- stanowi 29 %
- **V klasa wiekowa (od 100 do 119 lat)** przy ilości 16 szt. – stanowi 7 % ogółu drzew
- **VI klasa wiekowa (powyżej 120 lat)** przy ilości 19 szt. – stanowi 9 %.

Starodrzew, za jaki uznaje się drzewostan w wieku 100 lat i powyżej stanowi przy łącznej ilości 34 szt. – 16 % ogółu drzew.

Jak wynika z powyższej tabeli:

- **I klasa wiekowa (do 20 lat)** reprezentowana jest głównie przez: klon pospolity- *Acer platanoides* (9 szt.), robinie akacjową – *Robinia pseudoacacia* (6 szt.) oraz lipę drobnolistną – *Tilia cordata* (5 szt.).
- **W II klasie wiekowej (od 21 do 39 lat)** zdecydowanie najliczniejszym gatunkiem jest robinia akacjowa – *Robinia pseudoacacia* (7 szt.), pozostałe gatunki reprezentowane są przez pojedyncze egzemplarze. Jest to grupa nieliczna w stosunku do pozostałych grup wiekowych.
- **W III klasie wiekowej (od 40 do 69 lat)** najliczniejszej ze wszystkich grup widnieje kilka gatunków drzew tj. głównie: grab pospolity - *Carpinus betulus* (26 szt.), robinia akacjowa – *Robinia pseudoacacia* (17 szt.) oraz klon pospolity – *Acer platanoides* (14 szt.)
- **W IV klasie wiekowej (od 70 do 99 lat)** stanowiącej liczną grupę w stosunku do pozostałych grup wiekowych gatunkami przodującymi są: klon pospolity – *Acer platanoides* (22 szt.), robinia akacjowa – *Robinia pseudoacacia* (19 szt.) oraz grab pospolity - *Carpinus betulus* (9 szt.) i jesion wyniosły – *Fraxinus excelsior* (9 szt.).
- **W V klasie wiekowej (od 100 do 119 lat)** najmniejszej grupie widnieje kilka gatunków drzew, a z czego głównie wyodrębniamy jesion wyniosły – *Fraxinus excelsior* (5 szt.) oraz robinie akacjową – *Robinia pseudoacacia* (5 szt.).
- Ostatnia grupa z najstarszym drzewostanem, stanowiąca **VI klasę wiekową** (powyżej 120 lat) reprezentowana jest przez dorodne dęby szypułkowe – *Quercus robur* w ilości 11 szt.

Najcenniejszymi okazami starodrzewia są:

dęby szypułkowe (*Quercus robur*) w liczbie jedenastu egzemplarzy, jesiony wyniosłe (*Fraxinus excelsior*) stanowiące siedem sztuk oraz klony pospolite (*Acer patanoides*) cztery sztuki, w wieku powyżej 100 lat.

Dęby szypułkowe stanowiące okazy starodrzewia występują przede wszystkim we wschodniej części parku za nieką po stawie z młodymi podrostami drzew.

Robinie akacjowe reprezentujące starodrzew nasadzone zostały głównie wzdłuż południowej oraz wschodniej granicy opracowania.

Starodrzew jesionowy stanowią nasadzenia pojedynczych egzemplarzy w pobliżu

ogrodzenia otaczającego park ze wszystkich stron oraz 2 egzemplarze znajdujące się w szpalerze grabowym oraz w pobliżu niecki po istniejącym wcześniej stawie.

Podział drzewostanu parkowego na klasy wiekowe ilustruje załączona plansza pt. „*Dendrochronologia*” parku w Słaboszewku, gm. Mogilno, woj. kujawsko-pomorskie.

7. Wnioski

Analizę dendrochronologiczną, czyli podział drzewostanu parkowego na klasy wiekowe przeprowadzono na 215 egzemplarzach drzew, pośród których zinwentaryzowano 16 gatunków.

Ilościowo przeważają egzemplarze z III klasy wiekowej – od 40 do 69 lat (78 szt. - co stanowi 36% ogółu drzew)

W starodrzewiu występują jedynie gatunki liściaste, głównie dęby szypułkowe - 11 szt. oraz pojedyncze egzemplarze innych gatunków. Do najcenniejszych okazów należą: dęby szypułkowe, jesiony wyniosłe, klony pospolite oraz pojedyncze egzemplarze kasztanowców zwyczajnych.

Po przeanalizowaniu wieku drzew ustalono, że park założono prawdopodobnie w połowie XIX w.

Historyczny układ przestrzenny parku jest w dużym stopniu zachowany, ponieważ zajmuje on swój pierwotny obszar, granice w zasadzie pokrywają się z tymi, pokazanymi na mapie topograficznej. Nie przekształcona pozostaje także dawna konfiguracja terenu.

Drzewostan uległ zmniejszeniu, jednak najbardziej zauważalny jest brak roślinności niższej, w którą park za czasów swojej świetności obfitował.

8. Zalecenia

Opierając się na opisach parku z czasów jego świetności proponuje się rewaloryzację obiektu poprzez:

- odtworzenie istniejącego wcześniej stawu
- powrót do roślinności niższej poprzez wprowadzenie nasadzeń różnogatunkowych krzewów
- nasadzenia szpalerów drzew wzdłuż drogi wjazdowej prowadzącej do dworku
- wprowadzenie klombów kwiatowych
- wprowadzenie rabat różanych
- wytyczenie alejek parkowych z nawierzchni naturalnych
- zmiana lokalizacji słupów energetycznych (posadowienie ich poza terenem parku)

W przebiegu ścieżek należy uwzględnić istniejący przebieg prowadzący do furtki w ogrodzeniu od strony południowo-wschodniej oraz stworzenie alejki wokół stawu.